

УДК 342.56:342

Ribas A.

THE APPOINTMENT OF JUDGES AS OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION

A.V. Ribas

*здобувач кафедри конституційного,
адміністративного
та фінансового права
Університету «Україна»*

ПРИЗНАЧЕННЯ СУДДІВ, ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Постановка проблеми. В умовах сьогодення однією з основних проблем нашого суспільства є низька ефективність судової влади. Провідною причиною того, що судді при здійсненні правосуддя приймали, а інколи й приймають не справедливі рішення є те, що вони так і не стали незалежними [1, с.6]. Цьому сприяє багато чинників, одним з яких є не досконала процедура легалізації суддів. Однак в останні роки ситуація ще більше погіршилася, так як наступив параліч публічного механізму призначення суддів. Більше півтора років судді на посади не призначаються [2].

Шукаючи відповідь на цей виклик, можна прийти до висновку, що цьому сприяло багато чинників, політична ситуація, яка склалася після революції «Гідності», не довіра до посадових осіб, які здійснювали відбір кандидатів у судді при попередньому режимі, складність процедури відбору та ін.

Своє щільне місце в цьому ланцюгу відіграє й теоретична невизначеність теоретичних засад призначення суддів. Юридична процедура призначення суддів регулюється багатьма галузями права. Основоположними серед яких є норми конституційного права, які визначають засади судоустрою і статусу суддів. Норми конституційного права знаходять свій розвиток та деталізацію у нормах адміністративного права. Саме за допомогою норм адміністративного права здійснюється правове регулювання більшості дій, етапів, стадій призначення суддів уперше та значна частина обрання суддів безстроково.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. До проблеми призначення суддів, як об'єкту адміністративно-правового регулювання звертали свою увагу вчені-адміністративісти О.В. Гончаренко [3], М.К. Закурін [4], А.А. Іванищук [5], І.В. Шруб [6], Ю.В. Юрченко [7] та ін. Однак, ці вчені розкрили окремі аспекти у цій сфері або ж аналізували її побіжно, досліджуючи інші більш широкі або суміжні суспільні відносини.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теорії права, теорії адміністративного права, з урахуванням думки на цю проблематику вчених,

діючого і пам'яток законодавства та законопроектів розкрити зміст і поняття категорії призначення суддів, як об'єкту адміністративно-правового регулювання.

Основні результати дослідження. У відповідності до тлумачного словника української мови «призначати» означає покладати обов'язок виконувати, що-небудь, присуджувати щось кому-небудь, надавати кому-небудь офіційне право займати якусь посаду виконувати обов'язки [8, с.887].

Британська енциклопедія визначила, що суддя – це посадова особа наділена правом слухати та приймати рішення по юридичній справі, вирішувати інші правові питання віднесені на розгляд суду [9]. Згідно із ст.52 Закону України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів»: суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та Закону України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI призначений чи обраний суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі [10].

Теорія адміністративного права розглядає об'єкт адміністративно-правового регулювання через об'єкт адміністративно-правових відносин. Структура адміністративно-правових відносин характеризується взаємопов'язаністю всіх її складових компонентів, якими є суб'єкти, об'єкти, зміст правовідносин та юридичні факти. Суб'єкти правовідносин – це учасники адміністративно-правових відносин, які мають суб'єктивні права та юридичні обов'язки й наділені специфічними юридичними властивостями. До суб'єктів адміністративно-правових відносин належать як суб'єкти публічної адміністрації, так і об'єкти публічного управління [11, с.66-76]. В нашому дослідженні до суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють призначення й обрання суддів відносяться: Вища кваліфікаційна комісія суддів України [12], Вища рада юстиції [13; 14], Національна школа суддів України [15; 16] та Президент України.

Вища кваліфікаційна комісія суддів є постійно діючим органом у системі судоустрою України та діє у складі двох палат – кваліфікаційної та дисциплінарної [12]. Вища рада юстиції є колегіальним, постійно діючим, незалежним органом, відповідальним за формування незалежного високопрофесійного суддівського корпусу, здатного кваліфіковано, сумлінно та неупереджено здійснювати правосуддя на професійній основі, а також за прийняття рішень стосовно порушень судьями і прокурорами вимог щодо несумісності та у межах своєї компетенції про їх дисциплінарну відповідальність [13]. Національна школа суддів України є державною установою із спеціальним статусом, яка забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науково-дослідну діяльність [16].

Об'єкти правовідносин – це те, на що спрямовано інтереси суб'єктів, з приводу чого останні вступають в адміністративно-правові відносини. Між цими елементами існує нерозривний зв'язок. Суб'єкти адміністративно-правових відносин вступають у них з метою задоволення своїх інтересів і потреб, які опосередковують об'єкти адміністративно-правових відносин. Виникнення у суб'єктів взаємних прав і обов'язків можливе лише на підставі настання певних юридичних умов юридичних фактів, закріплених у гіпотезах адміністра-

тивно-правових норм. Суб'єкти завжди вступають у правові відносини заради задоволення різних матеріальних, економічних, культурних, політичних або інших інтересів і потреб. Для досягнення цієї мети суб'єкти адміністративно-правових відносин здійснюють певні дії, спрямовані на досягнення корисного для них результату. Цей результат і є об'єктом адміністративно-правових відносин [11, с.66-76].

Об'єктом адміністративно-правових відносин у сфері призначення суддів є визначене Конституцією України право бути призначеним суддею, якщо він відповідає встановленим кваліфікаційним умовам на конкурсних засадах, а також певні дії суб'єктів публічної адміністрації у цій сфері заради яких суб'єкти вступають в адміністративно-правові відносини щодо призначення суддів.

Такими діями у сфері призначення суддів є система стадій, етапів та дій спеціальної публічної адміністрації стосовно призначення суддів, зокрема:

Рішення про оголошення добору кандидатів на посаду судді приймається Вищою кваліфікаційною комісією суддів України з урахуванням прогнозованої кількості вакантних посад суддів на наступний рік. Прогнозована кількість вакантних посад судді у місцевому суді загальної юрисдикції визначається Комісією з урахуванням потреби у державному замовленні на професійну підготовку кандидатів на посаду судді у Національній школі суддів України. Для участі у доборі кандидатів на посаду судді вперше приймаються документи, що оформлені та заповнені відповідно до визначених вимог, і надійшли з дотриманням встановленого строку для їх подання [12].

Для участі в доборі кандидатів на посаду судді особа, яка виявила намір стати суддею, подає заяву про участь у доборі кандидатів на посаду судді та визначені ст.67 Закону України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів». На посаду судді може бути рекомендований громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою. Не можуть бути рекомендовані на посаду судді громадяни: 1) визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними; 2) які мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню функцій зі здійснення правосуддя; 3) які мають не зняту чи непогашену судимість. Не може претендувати на посаду судді особа, до якої згідно із законом застосовується заборона обіймати відповідну посаду. Не може претендувати на посаду судді також особа, яку було раніше звільнено з посади судді за порушення присяги, порушення вимог щодо несумісності або у зв'язку із набранням законної сили обвинувальним вироком, крім випадків визнання в судовому порядку протиправним рішення про звільнення з цих підстав або скасування обвинувального вироку суду [10].

До участі в доборі та складенні відбіркового іспиту допускаються особи, які подали всі необхідні документи й за результатами перевірки яких такі особи на час звернення відповідають встановленим вимогам до кандидата на посаду судді. Вищою кваліфікаційною комісією суддів України проводить відбіркового іспит серед осіб, допущених до участі у доборі, та встановлює його

результати в порядку та за методикою, визначеними відповідним положенням [10; 12].

Стосовно осіб, які успішно склали відбірковий іспит, Вищою кваліфікаційною комісією суддів України проводить спеціальну перевірку. Спеціальна перевірка проводиться з урахуванням приписів законодавства у сфері запобігання корупції. У разі одержання інформації про невідповідність кандидата на посаду судді установленим законом вимогам, Комісія приймає вмотивоване рішення про припинення подальшої участі такої особи у доборі кандидатів на посаду судді [10; 12].

За результатами спеціальної перевірки приймається рішення про направлення осіб, які відповідають установленим до кандидата на посаду судді вимогам, для проходження спеціальної підготовки до Національної школи суддів України. Вищою кваліфікаційною комісією суддів України проводить атестування осіб, які пройшли спеціальну підготовку й виявили намір бути рекомендованими для призначення суддею, шляхом складення ними кваліфікаційного іспиту [10; 12].

За результатами кваліфікаційного іспиту Вищою кваліфікаційною комісією суддів України приймає рішення про їх затвердження, зарахування кандидатів, які успішно склали такий іспит, до резерву на заміщення вакантних посад судді та визначення їх рейтингу [10; 12].

Для зайняття вакантних посад судді в місцевих судах загальної юрисдикції Комісія проводить конкурс серед кандидатів на посаду судді вперше, зарахованих до резерву на заміщення вакантних посад суддів. Результатом конкурсного добору є прийняття Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рішення про надання кандидату, який серед інших учасників конкурсу має вищу позицію за рейтингом, рекомендації для призначення на посаду судді місцевого суду загальної юрисдикції. Рекомендація про призначення кандидата на посаду судді місцевого суду загальної юрисдикції вноситься Комісією до Вищої ради юстиції шляхом надсилання копії відповідного рішення [10; 12].

Висновки. Отже, призначення суддів в Україні, як об'єкт адміністративно-правового регулювання – це визначене Конституцією України право громадян України, які мають вищу юридичну освіту та відповідають іншим кваліфікаційним умовам бути призначеним суддею та система стадій, етапів та дій спеціальної публічної адміністрації (Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради юстиції, Національної школи суддів України) щодо добору, навчання, перевірки спроможності здійснювати правосуддя та формальної легалізації кандидатів Президентом України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Іванищук А.А.* Адміністративно-правове регулювання діяльності судової гілки влади: теорія і практика: [монографія] / Андрій Анатолійович Іванищук. – К. : Університет «Україна», 2014. – 356 с.

2. Районні суди до кінця 2015 року залишаться без суддів: [Електронний ресурс] // Кореспондент. – 2015. – Режим доступу: <http://nk.org.ua/ukraina/rayonni-sudi-do-kintsya-2015-roku-zalishatsya-bez-suddiv-20219>

3. Гончаренко О.В. Актуальні питання притягнення суддів до відповідальності (частина перша) / О.В. Гончаренко // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – № 1 (5). – С. 78-91.

4. Закурін М.К. Адміністративно-правове регулювання господарських судів: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Микола Костянтинович Закурін. – Київ, 2012. – 221 с.

5. Іванищук А.А. Адміністративна процедура призначення на посаду судді вперше / А.А. Іванищук // Юридична Україна. – 2013. – № 7. – С. 20-23

6. Шруб І.В. Функціонування адміністративних судів в Україні: організаційно-правові засади та їх реалізація: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І.В.Шруб. – К., 2009. – 20 с.

7. Юрченко Ю.В. Адміністративно-правове регулювання діяльності адміністративних судів: дис. ... кан. юрид.: 12.00.07. / Юлія Василівна Юрченко. – К., 2013. – 240 с.

8. Новий тлумачний словник української мови: [в трьох томах (200 000 слів)] // [укладачі: Василь Яременко, Оксана Сліпущко]. – К. АКОНІТ, 2008. – 926 с.

9. Judge: [Електронний ресурс] // Encyclopedia Britannica. – 2010. – Режим доступу: <http://www.britannica.com/topic/judge-law>

10. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України, 2010. – № 41-42; № 43; № 44-45. – стор. 1468. – стаття 529.

11. Адміністративне право України: у 2-х т.: [підручник]; Т.1 : Загальне адміністративне право. Академічний курс / В.В. Галунько, В.І. Олефір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук, С.О. Короед. – Херсон : ХМД, 2013. – 356 с.

12. Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України: рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України 8 червня 2011 року № 1802/зп-11: [Електронний ресурс] // Вища кваліфікаційна комісія суддів України. – 2014. – Режим доступу: <http://vkksu.gov.ua/ua/about/reglament-vkks-ukraini/>

13. Вища рада юстиції: [Електронний ресурс] // VRU. – 2015. – Режим доступу: http://www.vru.gov.ua/legislative_acts/16

14. Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15 січня 1998 р. № 22 // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 25. – Ст.146.

15. Національна школа суддів України: [Електронний ресурс] // Національна школа суддів України. – 2015. – Режим доступу: nsj.gov.ua

16. Статут національної школи суддів України: [Електронний ресурс] // Національна школа суддів України. – 2015. – Режим доступу: <http://nsj.gov.ua/ua/about/regulations/>

Рибас А.В. Призначення суддів, як об'єкт адміністративно-правового регулювання

У статті доведено, що призначення суддів в Україні, як об'єкт адміністративно-правового регулювання, визначається як визначене Конституцією України право громадян України, які мають вищу юридичну освіту та відповідають іншим кваліфікаційним умовам бути призначеним суддею та система стадій, етапів та дій спеціаль-

ної публічної адміністрації щодо відбору, навчання, перевірки спроможності здійснювати правосуддя та формальної легалізації кандидатів Президентом України.

Ключові слова: кандидат; кваліфікаційні вимоги; призначення; публічна адміністрація; справедливість; суддя.

Рыбас А.В. Назначение судей, как объект административно-правового регулирования

В статье доказано, что назначение судей в Украине, как объект административно-правового регулирования определяется Конституцией Украины как право граждан Украины, которые имеют высшее юридическое образование и соответствуют другим квалификационным условиям быть назначенными судьей и система стадий, этапов и действий специальной публичной администрации по отбору, обучению, проверки способности осуществлять правосудие и формальной легализации кандидатов Президентом Украины.

Ключевые слова: кандидат; квалификационные требования; назначения; публичная администрация; справедливость; судья.

Ribas A. The appointment of judges as object of administrative and legal regulation

The article proved that firstly appointment of judges in Ukraine as an object of administrative and legal regulation this right citizens defining Constitution of Ukraine of who have a law degree and meet other qualifying conditions to appointed a judge. Secondly appointment of judges in Ukraine as the object of administrative and legal regulation of a system of stages, phases and activities of special public administration on the selection, training, inspection capacity to administer justice and formal legalization of candidates by President of Ukraine.

Keywords: candidate; judge; justice; public administration; purpose; qualification requirements.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2015.